

prout constanter Ecclesia docuit, neque id diffitebantur ipsi donatistæ (1).

DIFFICULTATES. 1. *Obj.* 1. Ex Scriptura characteris doctrina evinci nequit, cum adducta loca alio omnino sensu exponi possint, de inferiori nempe Spiritus sancti gratia. 2. Patres eandem doctrinam penitus ignorarunt; quod si eorum aliqui characterem nominant, vel eo nomine significant *signaculum visibile*; seu ipsam sacramenti collationem, vel *fidei professionem*, ut s. Augustinus, qui in *Serm. ad plebem Ecclesie Cæsariensis*: *Ego, inquit, attendo fidem in nomine Patris et Filii et Spiritus S.* Iste est character imperatoris mei. De isto characterē militibus suis, vel potius commilitibus suis, ut hunc imprimerent eis quos congregabant castris ejus, præcepit dicens: ite, baptizate gentes in nomine. etc. (N. 2). Ergo ex s. doctore ipse baptismus collatus in nomine Trinitatis est character, quin aliam quæramus. Pergit præterea ibidem s. Augustinus: *Si Donatus, quando schisma fecit, in nomine Donati baptizaret, desertoris characterem infingeret: Ego quando vocarem ad unitatem, si invenirem desertoris characterem, exterminarem, delerem, abolerem, abjicerem, non approbarem, respuerem, anathematizarem, damnarem.* Porro quod exterminari, deleri, aut aboleri potest, externum ac visibile est; atqui talis est character ex mente s. Augustini. 3. Quod si res deducatur ad scholasticos, clarius adhuc patebit ejusdem doctrinæ novitas. Alii enim de characterē penitus siluerunt, ut Magister sententiarum; alii contenderunt characterem non esse, nisi *ens rationis*, ut Durandus: alii inficiati sunt, ex Scriptura et patribus characterem ostendi posse, ut Scotus, qui professus est ejus existentiam solum admittit ex auctoritate Ecclesie, et quidem non valde antiqua, subdit Cajetanus. 4. Et recte id quidem, cum ipsum omnium primum in Ecclesiam invexerit Innocentius III. 5. Plures proinde theologi in concilio Tridentino, ut refert card. Pallavicinus (*Lib. iv. cap. 5*), volebant, ut articulus de characterē tanquam *probabilior* adstrueretur, nec nisi opera Scripandi factum est, ut articulus de fide declaratus fuerit. Ergo.

Resp. ad I. Dist. Characteris doctrina ex sola Scriptura evinci nequit, *Tr.* per sensum traditionalem exposita, *N.* Jam vero nullus est ex patribus, qui adstrunt characterem imprimi, qui in uno vel altero ex adductis Scripturarum testimoniis non innitatur, vel saltem iis eam doctrinam non communiat.

Ad 2. Neg. Etenim nos contrarium productis eorum testimoniis ostendimus. Falsum præterea est patres characteris nomine designasse *signaculum visibile*, ut constat I, ex antithesi ab iis instituta inter circumcisionem, quæ in corpore, et characterem baptismi, qui in anima imprimitur; 2. ex eo, quod

(1) Nam Donatistæ, perinde ac s. Cyprianus alique, qui contendebant rebaptizandos aut ab hæreticis aut a peccatoribus ablutos, non ex amissione baptismi tempore collati id faciendum autumabant, sed ex eo, quod nullum omnino ac irritum et inane censuerint baptismum, sive ab hæreticis sive a publicis peccatoribus collatum. Hinc valde abhorrebant hi omnes a *rebaptizantium* nomine.

aperte dicant, hoc signaculum esse *spiritalē et invisibile*; ex quo versutia Binghami deprehenditur, qui hæc obtrudit (*Origenes, etc. loc. cit.*).

Quare ad primum testimonium s. Augustini qui collationem baptismi in nomine ss. Trinitatis vocat characterem, *D.* sumpta causa pro effectu, *C.* ipsum formalem characterem, *N.* Cum invocatio ss. Trinitatis sit ratio; quare imprimatur character; ideo s. doctor, causam pro effectu sumendo, scribit illam invocationem esse characterem imperatoris sui; non quod illam invocationem aut fidem characterem ipsum esse suscepit. Invocatio enim illa transit et fides etiam interdum amittitur; character autem indelebilis juxta s. Augustinum perseverat etiam in iis, qui foras exeunt, veramque fidem amittunt. Hinc ibid. præmiserat: *In errante et deserente milite crimen est desertoris, character autem non est desertoris, sed imperatoris.*

Ad alterum vero, quod ex Augustino objicitur, D. Id est, pro nullo haberet s. doctor baptismum in hypothesi impossibili, quod collatus esset in nomine et auctoritate Donati, *C. secus, N.* omnes enim locutiones quas hic in sensu figurato congressit s. Augustinus, eo tendunt, ut significet nullum fore baptismum, quod conferretur in nomine et auctoritate Donati, cum unius Dei sit tum gratiam infundere, tum characterem imprimere.

Ad 5. Neg. Etenim Petrus Lombardus seu Magister sententiarum prius implicite meminit characteris, dum negavit tria illa sacramenta iterari posse, quia juxta Augustinum *Quadam consecratione dantur* (1). Deinde etiam explicite, dum nominat *characterem spirituales ordinis* (2).

Ceteri autem scholastici prolixas disputationes de ejusdem characteris natura institunt.

Durandus solum contendit characterem nihil reale præferre, sed tantum relationem rationis, seu denominationem externam, qua homo deputatur ad aliquid agendum vel recipiendum (3). Pro certo igitur habebat existentiam characteris, alioquin in ejus essentiam minime inquisivisset.

Scotus pariter, admissa characteris existentia, vult ipsum consistere in quadam relatione reali extrinsecus in animam adveniente, velut effectu sacramenti (4). Dum igitur affirmat se characterem admittit ob Ecclesie auctoritatem, hoc ipso innuit ex

(1) IV. P. D. VII. ubi agens de confirm. scribit: «Nec debet iterari, sicut nec baptismus, vel ordo; nulli enim sacramento faciendum est injuria, quando non iterandum iteratur... Nam de baptismo et ordine, quod non debeant iterari, aperte Augustinus dicit. Utrumque sacramentum est, et quadam consecratione datur, illud quidem cum baptizatur, illud vero cum ordinatur... Quod indubitanter etiam de confirmatione tenendum est.» Cf. Estium in 4. D. I. § 20. 21.

(2) Ibid. D. XXIII.

(3) Eius sententiam cf. apud Vasquez in 3. P. s. Th. D. 154. cap. 2. ubi eam refellit.

(4) Cf. Vasq. ibid. qui præterea observat cap. 1. n. 20. «Testimonia, quæ adduci solebant ab scholasticis tempore Scoti, nullius esse momenti.» Eadem porro ratione exponendus Albertus M. dum in 4. D. 6. a. 4. scripsit: «De characterē, in sensu quo magistri disputant, de eo parum invenitur in dictis sanctorum.»

divina revelatione ejusdem existentiam constare, cum Ecclesia non aliam doctrinam tradat præter eam, quam a Christo et apostolis didicit.

Cajetanus in eam venit sententiam, quod falso putaverit, questionem rebaptizantium ortam esse ex nondum satis constituta in Ecclesia doctrina de characterē. At non leviter in hoc deceptus est. Omnes enim, non exceptis ipsis donatistis, unitatem baptismi agnoscebant. Controversia igitur tantum agitabatur de valore baptismi aut extra Ecclesiam collati, aut administrati a pravo magistro. Hinc non sine stomacho a se repellebant veluti calumniosam *rebaptizantium* denominationem. Ceterum hæc etiam verba, inter cetera in ejusdem cardinalis operum editione, quæ Romæ adornata est, jussu Sancti Pii V expuncta sunt (1).

Ad 4. Neg. Profecto dum Kemniti Innocentio III doctrinam characteris tribuit, ostendit se parum admodum critices peritum. Innocentius enim an. 1215 floruit: porro ante Innocentium de characteris indelebilis impressione, tanquam de re omnibus explorata locutus jam fuerat Petrus Pictaviensis (2). Ante hunc ejusdem characteris meminerat Gratianus (3). Ante Gratianum Petrus Lombardus. Ante hos scholasticos s. Joan. Damascenus (4), qui antiquiorum patrum doctrinam in unum collegit.

Ad 5. Dist. Id est *nonnulli* in privatis ac præparatoriis congregationibus, nec re satis discussa, *C. plures*, et in ipso concilio, *N.* Ex hoc enim facto, uti et ex aliis non paucis ostenditur, liberum in congregationibus fuisse propriam promere sententiam. Imo, quo majori fervore articuli hinc inde discussi sunt, eo melius patet, non nisi cum magno delectu et singulari maturitate edita esse decreta. Quod evenit in concilio Tridentino, jam evenerat in omnibus superioribus conciliis, atque in ipso concilio ab apostolis Hierosolymis celebrato, in quo antequam ederetur decretum, *magna conquisitio* facta est (5).

II Obj. Rationum momenta, quæ adduci solent

(1) Verba expuncta ex vetustioribus editionibus Venet. 1525. et 1567. ita se habebant: «Adverte hic duo: primum, quod sacramenta imprimere characterem ex sacra Scriptura non habetur; sed ab Ecclesie auctoritate, et non multum antiqua, ut patet ex sacris canonibus, et *præcis questionibus Patrum de revelatione baptismi*, quæ locum non haberent, si Ecclesia jam determinasset, imprimi in anima characterem per baptismum, etc.»

(2) *Ad Dist. 24. n. 4.* obiit porro Petrus Pictav. an. 1205. Cf. *Præfat. Domini Hugon. Mathoud. O. B.* in lib. v. *Sentent. Paris.* 1633.

(3) *De consecrat. D. IV. cap. 41.* cuius verba hæc sunt: «Ovem, quæ foris errabat, et Dominicum characterem foris accipiebat, venientem ad christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi (debere), characterem tamen dominicum in ea agnosci potius, quam improbari.» Edit. Pitheci. Tom. 1. pag. 475.

(4) *Lib. 4. de Fide orthodox. cap. 9.* ubi «Et nunc quidem, inquit, Spiritus S. primitias per baptismum accipimus, et regeneratio, alterius nobis vitæ initium, et *signaculum* (σφραγίς) et præsidium, et illuminatio efficitur» ed. Lequien, tom. 1. pag. 261.

(5) Cf. *Pallav. storia del conc. lib. ix. cap. 5.* ubi ostendit a theologis disputatum esse in congregationibus privatis de *natura*, non de existentia characteris, et concludit: «In tali materie, il se è appartenne a certezza di fede: il che è ad esercizio d'ingegno;» ac valide confutat Paulum Sarpium.

ad constabiliendum articulum de characterē, satis ejus futilitatem producit; 1. ideo quippe scholastici contendunt imprimi characterem, quia tria illa sacramenta iterari non possunt, at neque iteratur prima tonsura, nec matrimonium utroque vivente conjuge. 2. Si quis porro ab iis quærat, quare tria hæc sacramenta iterari nequeant, illico reponunt: quia imprimunt characterem; quod si quis iterum e converso ab iisdem sciscitetur, quare hæc sacramenta imprimant characterem, respondent: quia iterari non possunt; in quo quidem latet *circulus vitiosus*. 3. Sed nec validior est ratio, quæ a quibusdam affertur, petita a *consecrationis* natura, quæ postulat indelebilem notam, per omnia siquidem sacramenta nos Deo mancipamur et consecramur. 4. Natura ejusmodi characteris ænigma ædipodeum redolet, nil mirum proinde, si tot fere sint circa eam sententiæ, quot capita. 5. Nemo profecto mente concipere potest, qui demum fiat, ut signum et quidem spirituale et invisibile in anima item spirituali et invisibili imprimi possit. 6. Demum cui bono ejusmodi character imprimetur? Homines enim illum videre nequeunt; Deus eo non indiget, ut agnoscat homines sibi speciali ratione consecratos. Ergo.

Resp. Neg. Ant. Non enim in rationum momentis, quas comminiscuntur protestantes, hic fidei articulus innititur, sed in revelatione divinitus facta, quæ nobis innoscit per Scripturam et sensum Ecclesie traditionalem, prout ostendimus. Reliqua, quæ adduci solent non sunt nisi rationes conjecturales, ut vocant, ac rem ipsam probabiliorē tantum efficiunt.

Ad 1. prob. Dist. Suppositis probationibus ex Scriptura et traditione deductis, *C.* ad illarum exclusionem, *N.* Quod vero hæc sacramenta iterari nequeant, est illius doctrinæ consecutio.

Ad 2. Dist. Si hæc esset unica ratio, qua veritas characteris ostenderetur, *Tr.* si præterea, imo præcipue, ex divina revelatione eadem constaret, ut vidimus, *N.* Ceterum circulus vitiosus non cadit in argumentationem, qua probatur effectus per causam, et vicissim causa per effectum, cum de utroque constat.

Ad 3. Dist. Per omnia sacramenta Deo consecramur; at diversa ratione ab ea, qua consecramur per tria illa de quibus disserimus, *C.* eadem ratione, *N.* Etenim per tria illa tantum fideles vel Christi familie, vel militiæ, vel ministerio speciali modo addicuntur; confertur præterea iisdem fidelibus potestas aliquid recipiendi vel tradendi aliis quod pertinet ad divinum cultum, secus ac fiat in sacramentis reliquis (1).

Ad 4. Dist. Prout in ceteris omnibus, quæ spiritualia sunt, contingit, quorum adæquatam ideam nobis efformare non possumus, *C.* quod peculiare sit hujus characteris, *N.* Cum agatur propterea de re in se obscura, nil mirum, si scholastici, qui subtilius in ejus essentiam inquisierunt, in diversas

(1) Cf. S. Th. 3. p. 7. 65. a. 1. et Estium loc. cit.

sententias distracti sint. Porro, controversia nostra est de existentia, non autem de natura. Quamdiu illa in tuto est, sufficit.

Ad 5. Dist. Si signum istud per modum cujusdam rei materialis ac sensibilis concipiatur, C. secus, N. Jam vero juxta s. Thomam: *Character habet rationem signi per comparationem ad sacramentum sensibile, a quo imprimitur, sed secundum se habet rationem principii.* Vidimus præterea aliquot scholasticos contendere, characterem non habere nisi *rationem relationis*. Ceterum nihil vetat, quominus eum concipiamus per modum cujusdam permanentis animæ modificationis, in quo nihil est quod repugnet (1).

Ad 6. Dist. Si daretur character ad solam distinctionem, Tr., si ad aliquam præterea datur potestatem, seu *habilitatem*, ut vocant, obtinendam, prout dictum est, N. Addo perennem hæere hanc notam, ut et beatis in gloriam, et damnatis in pœnam cedat.

CAPUT III. DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

Si sacramenta nullam aliam vim habent, nisi excitandi fidem juxta protestantium systema, ex eodem plane profuit, valide ea posse administrari seu conferri a quovis sive clerico sive laico, sive masculo sive femina, imo et a diabolo ipso, prout colligit Lutherus (2). Hic enim articulus est corollarium, quod necessario sequitur ex illo principio. Eiusdem pariter principii est corollarium alterum, quod inde pariter colligit Lutherus, valere scilicet sacramenta utcumque administrata etiam absque ulla intentione, imo irrisorie aut inimice.

Contrariam sentiam tenuerunt veteres donatistæ, quibus subscripserunt sec. XII. Waldenses et Albigenses; sec. XIV. Wiclefita et Hussita. Hi omnes autumarunt, nulla ac irrita esse sacramenta ab improbis ministris collata (3). Donatistæ tamen eo se

(1) Cf. de hoc argumento Vasquez loc. cit. ubi diversa scholasticorum placita expendit.

Sed placet adversus novatores hic proferre, quæ scribit Leibnizius in *syst. theol.* pag. 210. « De characterē, inquit, seu signo indelebili, quod imprimitur in anima ejus, qui sacramenta baptismi, confirmationis, aut ordinis suscipit, multa nonnulli disputant ex scholasticis: sed res plana est, si tantum cogitetur, hominem, suscepto hoc sacramento, aliquam qualitatem permanentem nactum esse, quæ et invalide et illegitime iteratur. Et tales qualitates reperiuntur et in jure civili. Nam nemo rem suam acquirere potest, seu qui in solidum dominus rei est, dominus ejus amplius fieri non potest; quod si eam non posset ex toto vel parte ulla ratione alienare, lege forte aliqua id impediatur, quemadmodum jus regni, vel etiam aliqui dominium constat esse inalienabile, jam habemus aliquod characteri simile, quod scilicet invalide iteratur: eo ipso autem, dum actus (iteratus scilicet) administrandi sacramentum, est irritus sive nullus, etiam sit illegitimus sive prohibitus. Sacrilegium enim est, vel certe grave crimen, Sacramentum inaniter celebrare scientem: per baptismum autem, homines christiani redduntur, per confirmationem novo auctiore quasi sacramento (scilicet jurejurando) christianæ militiæ adstringuntur: per ordinem susceptum Ecclesiæ ministri fiunt: quæ sane qualitates sunt permanentes. »

(2) In lib. *De Missa privata*, apud Bellarm. lib. 1. de Sacram. cap. 24. n. 2.

(3) Cf. Nat. Alex. H. Ec. sec. XI. et XII. cap. 4. art. 15. § 2. de erroribus Waldensium; tum sec. XIII. et XIV. cap. 5. art. 1. de Albigensibus § 2. de Albigensium erroribus, et art. 22. § 4. de erroribus Wiclefi; item sec. XV. et XVI. cap. 2. art. 1. § 2. ex his si excipias Wiclefita, ceteri non nisi indirecte hunc errorem professi sunt.

reecerunt, ut irrita assererent sacramenta a publicis peccatoribus ac seculis, a fortiori vero ab hæreticis (1) administrata.

Quamvis porro cum errore donatistarum permissi nequeat error quem non pauci episcopi orientales et africani professi sunt sec. Ecclesiæ III, contententes irritum ac nullum esse baptismum ab hæreticis collatum, vix tamen ob argumenti affinitatem ac necessitudinem alter ab altero sejungi potest. Hi qui denuo tingebant ab hæreticis baptizatos communi jam *rebaptizantium* nomine nuncupari solent, quamvis ipsi summopere ab ejusmodi appellatione tanquam sibi injuriosa, ut diximus, valde abhorrent.

Priorem novatorum errorem commodius refellimus agendo de sacramentis singillatim, præsertim vero in tractatu de ordine. Posteriori vero, qui est de intentione, nec non errorem rebaptizantium, uti et donatistarum ceterorumque hæreticorum, qui eos secuti sunt, hic perstringimus. Tribus propterea propositionibus rem totam complectimur, quarum prima erit de valore sacramenti, ac præcipue baptismi absque fide a ministro collati, altera de probitate ministri sacramentorum, tertia demum de necessitate intentionis ad validam eorundem administrationem.

PROPOSITIO I. *In sacramentorum ministro ad valide conferenda sacramenta non est necessaria fides, adeoque validus est baptismus ab hæreticis rite collatus.*

Hæc propositio quod spectat ad baptismum de fide est, ut constat ex Can. IV. de bapt., concilii Tridentini: *Si quis dixerit baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum, anat. sit.* Quod vero attinet ad sacramenta reliqua (si poenitentiam excipias, non quidem ex defectu fidei, sed ex defectu jurisdictionis qua carent hæretici) certa est ac fidei proxima. Licet enim nulla expressa habeatur de illis Ecclesiæ definitio, jam ex communi consensu probatur, atque ex ejusdem Ecclesiæ praxi pluribus saltem ab hinc seculis confirmata, ut suo loco ostendemus. Eadem sane ratio, quæ suffragatur valori baptismi collati ab hæreticis, suffragatur pariter valori ceterorum sacramentorum, quæ omnia Christi sunt. Quare quæ de baptismo dicuntur ob intimam analogiam de reliquis sacramentis dicta etiam intelligi debent. De solo autem baptismo hic agimus, quia major de ejus valore existit contentio; eo vel magis, quod disceptationes

(1) Hic adnoto a pluribus theologis una simul vindicari validitatem sacramentorum quæ fuerint collata tum ab hæretico, tum ab impio ministro. At quamvis pleraque argumenta quibus valor sacramentorum sive ab hæretico sive a pravo catholico ministro confectorum aut adstruunt aut impugnatur communia sint, nec possunt tamen nec debent ambæ hæses permisceri, cum inter se differant, nec par utriusque sit ratio. Ceteris enim onassis, valere sacramenta omnia a pravo ministro catholico confecta de fide est, cum sit expresse definitum; sic pariter de fide est ratum esse baptismum ab hæretico administratum, et de fide non est valida esse cetera sacramenta ab hæretico collata; sane, ut suo loco dicemus, non desunt auctores catholici qui, licet immerito, id negent.

excitata circa valorem aliorum sacramentorum, quæ ab hæreticis conficiuntur, magna ex parte a priori illa questione pendeant. Propterea valore baptismi ab hæreticis collati in tuto posito, de valore reliquorum sacramentorum pariter constabit. Ceterum de his peculiariter agemus, cum in tractatibus de sacramentis in specie quæstio hæc iterum recurret.

Vehemens igitur, ut innumis, olim agitata est circa valorem sacramenti baptismi controversia; postquam scilicet Agrippinus carthaginiensis episcopus sæculo circiter Ecclesiæ tertio omnium primus usum innoxii iterum tingendi ab hæreticis tinctos (1). S. Cyprianus Agrippini successor eandem consuetudinem retinuit, ratus nullum esse baptismum quod extra Ecclesiam administraretur. Coacto Carthagine concilio hanc sententiam seu potius praxim adstruxit (2); misitque de more Romam ejusdem concilii acta, ut a rom. pontifice confirmarentur. Asperius synodi legatus excepit s. Stephanus, qui tunc Rom. Ecclesiæ præerat ac novitati restitit, rescribens: *Nihil innovetur nisi, quod traditum est, ut manus imponatur in poenitentiam* (3). Judicio rom. Pontificis non acquievit s. Cyprianus, sed numerosiori ex Africa pene universa accito concilio, sententiam confirmare conatus est (4). Vicit demum, ut par erat, Stephani decretum, quod, deferve centibus studiis, tum in Africa, tum in Oriente paulatim prævaluit (5), donec omnis contentio sublata est.

(1) Censent nonnulli, Tertullianum omnium primum innoxie hanc doctrinam de invaliditate baptismi ab hæreticis administrati, ob ejus verba, quæ leguntur lib. *De baptismo* cap. 15. ubi de hæreticis: « Non idem, inquit, Deus est nobis et illis, nec unus Christus, id est, idem, ideoque nec baptismus unus, quia non idem, quem cum rite non habent, sine dubio non habent. » Alii tamen refragantur. Cf. Rigalt. in h. l. et De la Cerda tom. II. not. 175.

(2) Et est Carthaginiensis II. ex Cyprianicis de baptismo. Cf. tum in opp. S. Cypri. ep. LXXII. tum apud Hard. *Acta conc. Tom. I. col. 138. et seqq.*

(3) In epist. LXXIV. S. Cyp. ad Pompejum.

(4) Est autem Carthaginiensis III. de baptismo, collectum ex tribus provinciis Africae, cui interfuerunt Episcopi 87. in opp. S. Cypri. edit. Maur. pag. 529. et apud Hard. loc. cit.

(5) Ut enim videbimus, non pauci episcopi non solum post Stephani decretum, sed etiam post concilia Arelatense et Nicænum I. perexerunt hanc tenere consuetudinem baptizandi ab hæreticis ablutos.

Atque hic animadverto, totam hanc controversiam a recentioribus quibusdam aut negari, aut in dubium revocari; alii enim, admissa controversiæ veritate, inter scripta apocrypha aut saltem dubia rejiciunt concilia Carthaginiensia commemorata, epistolam Firmiliani, Epistolam omnes s. Cypriani de hoc argumento, ad Magnum, Pompejum, Jubaianum, etc. Hoc primum tentavit Tourneminius in suis *Conjectures sur la supposition de quelques ouvrages de s. Cyprien, et de la lettre de Firmilien*, quæ insertæ sunt documentis Trevoltiensibus mens. decemb. an. 1754. art. 118. pag. 2246. et seqq. Ast P. Raym. Missorius ord. Cony hic non stetit, sed in *Dissert. critica* quam vulgavit Venet. 1755. in epist. ad Pompejum inter Cyprianicas LXXIV. totam controversiam anabaptismi, quæ inter Orientales Africanosque et s. Stephanum viguit, veluti confictam ab Eusebio traduxit, et citata monumenta conficta esse concludit a Donatistis. Cf. Morcelli S. J. in erudita et eleganti, quam Brixia 1817. edidit, *Africa Christiana* vol. II. admissa controversiæ hujus veritate, ad an. 253. n. 2. anceps hæere videtur circa epistolam s. Martyris ad Pompejum, non tamen audeat tanquam confictam omnino respuere.

Nobis in animo haud est, criticam hic instituire questionem. Animadvertimus tamen I. nonnisi perpaucos, eosque non magnæ auctoritatis, controversiam universam de anabaptismo veluti fabulosam rejicere; 2. nullis positivis momentis duci eos, qui vel tanquam dubia, vel tanquam apo-

Veritatem porro assertæ propositionis quoad baptismum sic ostendimus ex verbo Dei tradito constan- tique Ecclesiæ praxi, prius quam hæc qualemcumque immutationem subiisset. Hujus siquidem traditionis ac praxi testis est, s. Stephanus, ut patet ex verbis seu decreto, quod opposuit s. Cypriano, ex quo constat hæreticos non iterato baptismo, sed sola manuum impositione, in Ecclesiæ gremium admissos fuisse; testis est antiquissimus anonymus auctor sæculi III, qui librum edidit ad rebaptizantium confutandum errorem (1); testis est s. Augustinus qui affirmat, avitam consuetudinem recipiendi hæreticos sola manuum impositione ex apostolorum traditione derivatam esse; qui præterea id ipsum conficit ex confessione ipsius s. Cypriani asserentis: *Hanc saluberrimam consuetudinem per Agrippinum prædecessorem suum quasi cœpisse corrigi, sed verius corrumpi* (2); testis est Vincentius Lirinensis, qui publicis factis innixus Communit. C. VI. scribit: *Agrippinus Carthaginiensis episcopus, primus omnium mortaliū contra divinum canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium sacerdotum, contra morem atque instituta majorum, rebaptizandum esse censebat.* Similia occurrunt apud Hieronymum (3), atque pontifices Siriciū ac Innocentium I. (4). Hinc decretum Stephani confirmatum est a plenario illo concilio, de quo loquitur s. Augustinus (5), quodque alii censent esse Arelatense, alii autem œcumenicum Nicænum I. (6) quod reipsa Can. VIII. decrevit soli manuum impositione recipiendos esse Novatianos ab schismate ad Ecclesiam revertentes (7).

Sed, quod sedulo notandum est, ipsimet episcopi Asiatici et Africani rebaptizantes, totidem testes loquacissimi sunt hujus traditionis et praxi, quam propugnamus. Quod ut intelligatur, animadvertere debemus, Ecclesiæ patres interdum esse traditionis testes, interdum simplices disputatores aut philosophos. Dum patres assertiones quasdam historice proponunt, ut ita loquar, tanquam a Deo revelatas, et in communi totius Ecclesiæ doctrina inclusas, tunc patres sunt universæ traditionis testes, eamque obti-

crypta rejiciunt scripta Cypriani et Firmiliani, quæ ad rem præsentem referuntur; contra quæ nec levia nec pauca stant argumenta positiva; 3. eosdem permoveri solis conjecturis parvi, ut nobis videntur, momenti; 4. hanc eorum agendi rationem, si reciperetur, inducere quemdam pyrrhonismum in universam fere historiam Ecclesiasticam.

Ceterum cf. vitam s. Cypriani a Maurinis edit. conscriptam cap. 29. et seqq. Acta Bollandiana tom. IV. mens Sept. ad diem. XIV. pag. 295. a § 58. ad 58. nec non Jo. H. Sbaralea Or. Conv. in op. *Germana s. Cypriani et Afrorum, nec non Firmiliani et Orientalium opinio*, etc. Bonon. 1744. præter Tillemont *Mémoires*, etc. ad an. 256. Natalem Alex. etc.

(1) Cf. ad calcem opp. S. Cypriani ita inscript. *Anonymi liber de Rebaptismo*.

(2) Lib. II. De baptismo cap. 7. n. 12.

(3) In Dial. advers. Lucifer. n. 8. 9.

(4) Siricius Ep. I. ad Himerium Ep. Tarrac. apud Constant. *Epistolæ Rom. Pontif.* tom. I. col. 624. et seqq. Innocentius Epist. XVII. ad Rufum et soc. ibid. col. 856.

(5) Lib. I. de Bapt. cap. 7. n. 9.

(6) De hac questione cf. inter ceteros Card. Norisium *Nist. Donatist.* P. I. cap. 10. pag. 175. et seqq. edit. Veron. cum appositis adnotationibus FF. Ballerini.

(7) Apud Harduin. *Acta conc.* tom. I. col. 326.